

Онуфрієнко Олексій Володимирович,
докторант кафедри державного
управління та місцевого самоврядування
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентіві України,
кандидат юридичних наук, доцент

АКРОНІМ «КВАНГО»: ГЕНЕЗА Й СУЧАСНА
СПЕЦИФІКА ФІКСАЦІЇ ТЕРМІНА НА НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОМУ ТА НАУКОВОМУ РІВНЯХ

Компаративні дослідження широкого спектру сформували одну з фундаментальних парадигм розвитку сучасних суспільних наук. Не залишились осторонь від цих процесів і вітчизняні науки, передусім юриспруденція, політологія та наука державного управління. Одним із похідних результатів активного вивчення зарубіжного досвіду правового регулювання та нормативно-правових джерел усіх рівнів є запозичення термінів-неологізмів у національний науковий тезаурус, що завжди пов'язано з відомими складнощами, пов'язаними зі ступенем адекватності мовного перекладу. Особливою мірою це проявляється у випадках зіткнення континентально-європейського праворозуміння зі специфікою іншої правової сім'ї (зокрема, англосаксонською) чи іншої моделі організації державної служби (емпіричною). Терміни- акроніми у цьому сенсі заслуговують на особливу увагу (з огляду на їх незначну поширеність в сучасному українському науковому дискурсі).

Досвід спостереження за розвитком цивільної служби Великої Британії в останній чверті XX-го та на початку XXI-го століть свідчить про те, що усталені традиціоналістські та консервативні концепти не здатні перешкодити системній модернізації, хоча, безумовно, уповільнюють її перебіг. Так звані «кванго» (quango) - квазіавтономні неурядові організації (quasi-autonomous non-governmental organization), що утворили особливу частину державної служби Великої Британії після початку реалізації програми «Наступні кроки» у 1988 р. [1, с. 261-262], стали, на наш погляд, по суті безпрецедентним

кроком до реалізації конвергентної форми взаємодії держави та громадянського суспільства.

Термін «квазінеурядова організація» був запропонований Аланом Пайфером, президентом Корпорації Карнегі, у 1967 році для опису «ініціатив, інкорпорованих до приватного сектору», але фінансованих Федеральним урядом США (агенції в оборонній сфері; організації, що фінансувалися ЦРУ; регіональні освітні лабораторії, встановлені адміністрацією Президента Л. Джонсона; агенції, що підтримувалися Управлінням Економічних Можливостей (Office of Economic Opportunity) у 1964-1981 рр. тощо) [3]. Ідеями А. Пайфера зацікавились у британському парламенті, побачивши в них дієвий інструмент, що здатний модернізувати тогочасну неповоротку та в деяких аспектах відверто застарілу бюрократію у Великій Британії. Спільний американо- британський проект результував як у створення акроніма «кванго», так і у проведення кількох конференцій та публікацію тематичних видань. Концепцію в кінцевому рахунку було втілено у життя в контексті програми модернізації британської цивільної служби.

У широкому сенсі під «кванго» слід розуміти будь-яку квазіавтономну неурядову організацію, якій урядові структури делегують владні повноваження у порядку деволюції та забезпечують фінансування чи принаймні підтримку [4]. У двотисячні роки термін набув ширшого тлумачення: органи, що частково або повністю фінансуються департаментами уряду, або навіть функціонують на засадах самофінансування та мають великий ступінь незалежності від уряду [2, с. 4].

Зазначимо, що термін «кванго» не використовується на рівні офіційних актів уряду Великої Британії, хоча і набув широкої популярності у наукових, науково-публіцистичних виданнях та політичних колах, де-факто узагальнюючи цілу низку специфічних органів, які дещо відрізняються один від одного за своєю природою: позавідомчі державні органи (Non-Departmental Public Bodies), відомства, що не входять до складу міністерств тощо. Основні кванго - це виконавчі органи (Executive quangos), дорадчі органи (Advisory), що консультують міністрів по спеціальних питаннях, трибунали (спеціалізовані

суди) та інспекторські ради (Boards of Visitors), що наглядають за пенітенціарною системою [2, с. 4].

У перших дослідженнях системного характеру в межах пострадянської літератури, присвячених тематичній проблематиці, закріпилася пряма транслітерація акроніма «quango», проте його визначення формулювалося за допомогою використання терміна «напівнеурядові організації» [1, с. 261], що, на наш погляд, не є точним.

Незважаючи на те, що правовий статус «кванго» в цілому було визначено ще у 70-ті роки минулого століття, потенціал цієї інституціональної форми було повністю розкрито лише в контексті програми реформ «Наступні кроки», що стартувала 1988 р. [1, с. 260-261] і передбачала упровадження у практику цивільної служби Великої Британії ринкових механізмів та стимулів за допомогою розподілу всіх урядових структур на центри формування політики та підпорядковані ним периферійні виконавчі служби з поступовою трансформацією останніх у квазіавтономні агенції з можливістю їх приватизації [1, с. 260]. При цьому тарифна сітка, пенсійні та інші гарантії зберігалися лише за персоналом центрів формування політики та деякими неприватизованими агенціями [1, с. 260]. Механізм роботи оновленої системи цивільної служби виглядає наступним чином: так звані ключові департаменти, що входять до складу центрів формування політики, в межах рамкових угод, які визначають мету діяльності, критерії оцінки ефективності діяльності та обсяги й порядок фінансування кванго, виступають у ролі «замовників робіт» для останніх. Керівники кванго використовують у власній управлінській діяльності ринкові механізми; це стосується в тому числі порядку наймання персоналу, встановлення розміру заробітної платні та штатного розпису [1, с. 261]. У результаті це дозволило заощадити кошти бюджету та надати відому свободу уряду у виборі виконавця окреслених функцій.

Предметна діяльність кванго охоплює всі аспекти суспільних відносин: вони функціонують у галузях енергетики, охорони навколишнього середовища, сферах туризму, спорту, охорони здоров'я, науки та техніки, музейної справи тощо [2, с. 5-9].

Застосування терміна «кванго» в зазначеній транслітераційній формі є вдалим рішенням з огляду на близьку відповідність складових елементів українського перекладу англomовному оригіналу (квазіавтономні неурядові організації) та усталеність цього акроніма в англomовній науковій та публіцистичній літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Государственная служба (комплекс. поход) : Учеб. пособие / А. В. Оболонский, А. Г. Барабашев и др. - М. : «Дело», 2000. - 440 с.

2. Lewis Dan. The Essential Guide to British Quangos / D. Lewis // London : Centre for Policy Studies, 2005. - 104 p. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.cps.org.uk/files/reports/original/111028110058-quangoesproofcopy.pdf>.

3. Pifer Alan. Letter: On Quasi-Public Organizations; Whence Came the Quango, and Why / A. Pifer // The New York Times. - 1987. - September 5. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nytimes.com/1987/09/05/opinion/1-letter-on-quasi-public-organizations-whence-came-the-quango-and-why-969587.html?pagewanted=1>.

4. Roger. The Quango Phenomenon / R. Wettenhall // Current Affairs Bulletin. - Sydney, 1980. - 57 (10). - p. 14-22.

Wettenhall
Phenomenon /